

Kostýmy, kulisy a potřebné rekvizity divadelníků-amatérů byly zničeny za první světové války a následující etapa českého ochotnického divadla v Bělehradě s novým vybavením a v jiných podmínkách, to už je další kapitola. Uvedená výstava odhalila dosud neobjevený podíl Čechů na kulturním životě Bělehradu do první světové války.

Výstavou provází katalog, který byl už na vernisáži k dispozici (Jaromír Linda: Pozorišni voz za Prag. Češko amatersko pozorište u Beogradu do Prvog svetskog rata, Katalog izložbe. Pedagoški muzej beograd april – maj 2013. Češka beseda Beograd 2013. ISBN 978-86-916471-1-7).

Jana Pospíšilová (EÚ AV ČR, v. v. i.)

SLAVISTIKA A BĀDÁNĪ O FOLKLORU NA XV. MEZINĀRODNĪM SJEZDU SLAVISTŮ V BĚLORUSKU

Evropská a zámořská slavistika představily na mezinárodním kongresu (Minsk 20.–27. 8. 2013) současné komparativní směry bádání ve filologických, historických a kulturologických oborech. Program sjezdu ukázal, že slavistické směry na počátku 21. století rozvíjejí sémantická, sémiotická, strukturální, kulturně geografická a areálová, genderová, a také genetická a historická hlediska. Vývoj se odehrává především ve východní a jihovýchodní Evropě, menším podílem ve střední Evropě a na evropském západu, v USA, v Kanadě, v Japonsku a v Austrálii. Příznačné jsou dva trendy: formování nových specializací uvnitř oborů a současně některé integrační tendence, patrné v mezioborových koncepcích slavistického bádání. Ve srovnání

s minulým sjezdem v Ochridu (2008) se rozpětí slavistických zájmů rozšířilo: mezinárodní komitét slavistů akreditoval v Minsku celkem 35 komisí, které odrážejí současné rozpětí předmětů bádání. V souladu s dosavadním vývojem dochází k největšímu pohybu a specializacím na poli filologie, zejména jazykovědy. Zde je jedno bohaté styčné pole s folkloristikou: jedná se o etnolingvistiku, která je rozvinutá na vysoké úrovni v ruské a polské vědě a do určité míry také supluje zanedbávaná sémantická komparační studia folkloristů. Profesor Jerzy Bartmiński, vedoucí etnolingvistické komise, obrací dlouhodobě pozornost k pramenům folklorní povahy, k folkloristům a ke spolupráci oborů. K integraci poznání směřují také některá mezioborová témata, která se soustřeďují ke křesťanské kultuře Slovanů, literatuře a christianizovaným formám folkloru. K této tematice vznikl velmi podnětný diskusní blok nazvaný Dědictví duchovní písňové kultury mezi slovanským Východem a Západem, iniciovaný ředitelem Slovanského ústavu SAV Peterem Žeňuchem. Slovesná folkloristika a etnomuzikologie se vyjadřují ke světskému i duchovnímu fondu slovanského folkloru a mají samostatnou folkloristickou komisi, kterou vedl profesor Ljubinko Radenkovič z Balkanologického institutu Srbské akademie věd. V Minsku představil výsledek kolektivní mezinárodní spolupráce folkloristů mezi dvěma posledními sjezdy, knihu *Zajedničko u slovenskom folkloru* (Common Elements in Slavic Folklore. Beograd 2012, 435 s.), kde je zastoupena také česká slavistika (Příspěvky ke studiu česko-slovensko-polských vztahů v koledách a možnosti tektonické komparační metody). Radenkovič předal na minském sjezdu

svoje vedení komise ruskému folkloristovi profesoru Andreji Borisoviči Morozovi z moskevské univerzity.

Bádání o folkloru bylo zařazeno v oddílu Literární věda, kulturologie, folkloristika, v sekci nazvané Slovanský folklor, mytologie a tradiční duchovní kultura. Vystoupili badatelé z Bělorusi, Litvy, Ruska, Ukrajiny, Slovenska, Česka, Polska, Chorvatska, Srbska, Makedonie, Černé Hory, ze západní Evropy z Francie, Německa, Belgie, Švýcarska a japonský slavista. Z hostitelské země se představila známá etnomuzikoložka Zinaida Mažejka s tématem folkloru a postfolkloru a vystoupili i mladí běloruští badatelé se semiotickými a genderovými slavistickými výzkumy (T. V. Valodzina, I. A. Šved, V. M. Šaraja). Z metodického hlediska zazněly i další postuláty, jako je spojení diachronních a synchronních metod při komparačním studiu slovanské demonologie (L. Radenkovič) a filologická metoda komparace onomastiky východoslovanského folkloru (A. Yudin). Největší pozornost byla na sjezdu v Minsku věnována mytologii a malým žánrům (zařikání, modlitba), písňové epice a próze; s narativy s velkomoravskou tematikou vystoupila slovenská delegátka Hana Hlôšková. Genetické svazky ruské byliny (o Alešovi a sestře bratrů Petrovičových) a slovanských balad o smrti zhanobené sestry doložil pozoruhodným způsobem V. A. Kovič, ruský badatel a vynikající zpěvák balad. Etnomuzikologie byla zastoupena komparační studií o písňích a obřadech letního slunovratu (Hana Urbancová) a příspěvkem o biblických a apokryfních námětech v koledách jako folklorním žánru křesťanského Západu a Východu (autorka zprávy). Slavisté věnují pozornost také současnosti a přenesení folkloru

do nových podmínek: byla prezentována dokumentace vybraných jevů (folklorní tradice v modernismu, projekt domácího folkloru v diaspoře) a diskutovány otázky kategorie zvané postfolklor.

Pozornost badatelů všech oborů a specializací se obrací také ke zpřístupňování pramenů – k digitalizaci vybraných slovanských rukopisů a starých tisků, formuje se koncepce elektronického uchopení rozsáhlých slovanských knižních fondů. Z živých diskusí ve folkloristické sekci vyplynula prozatím nezastupitelná úloha komparačních metod, které přijímají nová hlediska, význam kulturně geografických přístupů, jimž mnoho dlužíme, a potřeba srovnávací práce s historickými prameny literární a písemné povahy. Perspektivy otevřelo společné téma „Slavia Romana a Slavia Orthodoxa“, které formuloval XV. slavistický sjezd a k němuž zazněly první příspěvky. Tomu odpovídají i aktuální mezioborové kontakty srovnávací folkloristiky a etnomuzikologie s etnolingvistikou a hymnologií na poli slavistiky, jež mezinárodní sjezd v Minsku rozmnožil.

Studie české delegace byly publikovány ve dvojčísle časopisu *Slavia* (82, 2013, vydává Slovanský ústav AV), teze referátů všech účastníků obsahuje druhý díl sborníku XV Міжнародны з'езд славістаў. XV International Congress of Slavists (Мінск, Беларуская навука 2013). Perfektní organizace sjezdu, vedená profesorem Alexandrem Lukašancem, příkladná péče a přátelské jednání běloruských hostitelů, ale také např. čistota minských ulic obstály na nejvyšší úrovni. Z českého pohledu je zřetelný nepoměr mezi bohatými možnostmi slavistického bádání s metodickým rozvojem, teoretickým zázemím vybudovaným našimi předchůdci a zájmem folkloristů

o komparatistiku. Přitom porozumění kořenům kultury na západním okraji slovanské mapy Evropy znamená přínos pro dvě koncepce, které se v českých regionech překrývají a mají mezinárodní dopad: slavistickou a středoevropskou.

Věra Frolcová (EÚ AV ČR, v. v. i.)

KONFERENCE O TRADIČNÍ VÍŘE A MEZINÁRODNÍ MÍTINK PROJEKTU ETNOFOLK V BANSKÉ BYSTRICI, 7.–9. 10. 2013

V rámci evropského grantového projektu ETNOFOLK (Preservation and Enhancement of Folk Culture Heritage in Central Europe – projekt č. 3CE296P4), který je financovaný z Fondu regionálního rozvoje Evropské unie prostřednictvím Central Europe Programme a účastní se ho vědecké instituce zemí střední Evropy (Česko, Slovensko, Slovinsko, Maďarsko a jako asociovaný partner Rakousko), proběhl v říjnu již pátý mítink. Organizátorem tohoto setkání byla Univerzita Mateje Bela (UMB) z Banské Bystrice (projektový partner č. 3). V rámci tohoto třídního setkání se uskutečnily tři samostatné akce – konference, oborový seminář a projektový mítink, kterých se zúčastnili všichni projektoví partneři a přizvaní hosté.

První den proběhla konference o změnách v tradičním pojetí víry ve střední Evropě (*Conference on traditional beliefs*). Po úvodních slovech Prof. PhDr. Karola Görnera, Ph.D., prorektora pro výzkum UMB a projektového manažera a hlavního koordinátora PhDr. Jaroslava Otčenáška, PhD (Etnologický ústav AV ČR, v. v. i./ EÚ AV ČR), byly na programu příspěvky

odborníků přizvaných projektovými partnery. Za EÚ AV ČR vystoupili se svými referáty Markéta Holubová (*Současné projevy uctívání Panny Marie v ČR*) a Matěj Kratochvíl (*Typický projev feudální suverenity – Náboženské písně horníků na Kladensku v 50. letech*). Další příspěvky zazněly od Tatiány Podolinské, ředitelky Ústavu etnologie SAV, Saši Poljak Isteničové, Saši Babičové a Moniky Krojejevé z Inštitutu za slovensko narodopisje ZRC-SAZU. S výsledky svých výzkumů seznámil posluchače také Ivan Souček z UMB a Laura Iancu a Zsolt Nagy Károly z Etnologického ústavu Centra humanitních studií Maďarské akademie věd. V následné diskusi se přednášející i posluchači zaměřili především na problematiku reflexe a zachycování současných podob tradiční zbožnosti a jejich možných analýz.

Druhý den mítinku proběhl oborový seminář zaměřený na prezentaci příkladů zachování a propagování kulturního dědictví. Po úvodním slovu Alexandry Bituškové (vedoucí projektové části č. 5) zaznělo několik proslovů na téma zachování, využití a rozvoje kulturního dědictví od všech projektových partnerů s příklady z jejich zemí. Mimo jiné vystoupila jako host také Katharina Obenhuber z rakouské komise UNESCO a prezentovala aktivity této organizace. Po celodenním semináři všichni účastníci navštívili Španiu Dolinu (vesnicou památkovou rezervací nedaleko Banské Bystrice) – jeden z dobrých příkladů zachování a prezentace lidové architektury, kultury, lidových zvyků a tradic. Následovala prezentace lidových jídelních zvyků, hudby a odívání v kolibě sv. Kryštofa.

Třetí den proběhl projektový mítink, na němž se řešily konkrétní postupy prací a realizace dílčích výstupů projektu